

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5
00-031 Warszawa

Środki Przejściowe 2004
**„Zwiększenie świadomości społecznej oraz
wzmocnienie roli organizacji pozarządowych
w zakresie rzecznictwa i monitoringu”**

Komponent (*wybrać właściwe*):

2. Wzmocnienie działań dotyczących rzecznictwa i monitoringu

Raport końcowy z realizacji projektu
pt. „Szkola Inicjatyw Strażniczych”

Umowa nr 8210/JFK/PPT-DV/2006-TF2004/016-829.01.02.02/rm/45

Okres realizacji projektu

01/01/2007 – 31/10/2007

Warszawa, listopad 2007 r.

1. SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU REALIZACJI PROJEKTU WRAZ Z PORÓWNANIEM ZAKŁADANYCH I ZREALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

Należy przedstawić opis przebiegu realizacji projektu, porównując zakładane i faktycznie zrealizowane działania; wskazując konkretną datę i okres realizacji, miejsce, metody (np. sposób rekrutacji uczestników, sposób promocji działania). Należy używać takich samych nazw działań, jak we wniosku o udzielenie dotacji (cz. 1.7, 1.8 a, b). Jeśli zgłaszano zmiany i zostały one zaakceptowane, to przy opisie zmodyfikowanego działania lub wydarzenia należy odwołać się do konkretnego pisma (data, sygnatura).

Ponadto należy opisać procedury wyboru wykonawców usług i dostawców zastosowane w ramach projektu, w tym w kontekście stosowania przez Beneficjenta przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.

1. Dwa 3- dniowe spotkania ekspertów - trenerów SLLGO w celu stworzenia programu kursu dla nowych Lokalnych Grup Obywatelskich

Odbyły się one w terminie 12 – 14 stycznia (Mikuszewo) 2007 oraz 23 – 25 lutego 2007 (Warszawa - Miedzeszyn).

W wyniku tych dwóch spotkań została opracowana metodologia przeprowadzenia cyklu szkoleniowego Szkoły Inicjatyw Strażniczych oraz powstały szczegółowe programy szkoleniowe każdej z pięciu sesji. Podczas pierwszego spotkania, grupa ekspertów ustaliła zakres programowy całego cyklu szkoleń Szkoły Inicjatyw Strażniczych, określiła tematykę sesji szkoleniowych oraz cele poszczególnych sesji (z jaką wiedzą, umiejętnościami i postawami powinni wyjść z poszczególnych warsztatów nasi uczestnicy/czki). Efektem drugiego spotkania było zdefiniowanie jakimi obszarami zajmuje się Lokalna Grupa Obywatelska, co ją wyróżnia, jakie przyjmuje wewnętrzne procedury pracy, jakie powinna spełniać standardy etyczne i operacyjne.

W trakcie lutowego spotkania grupa trenerów podzieliła się na zespoły, skupione wokół konkretnych sesji szkoleniowych i rozpoczęła pracę nad szczegółowymi konspektami szkoleniowymi. (**Załącznik 5** – koncepcja cyklu szkoleń wypracowana w trakcie spotkań ekspertów – trenerów SLLGO).

W spotkaniu wzięł udział zespół trenerski naszego stowarzyszenia (złożony z 14 aktywnych działaczy grup obywatelskich, którzy przeszli cykl szkoleń trenerskich prowadzony przez certyfikowanych szkoleniowców Stowarzyszenia Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP) oraz – w charakterze ekspertów, inni doświadczeni członkowie LGO. Pierwszy warsztat został przeprowadzony przez Katarzynę Sekutowicz, certyfikowaną superwizorkę STOP oraz Annę Żelazowska - Kosiorek - absolwentkę Szkoły Trenerów Organizacji Pozarządowych. W trakcie drugiego spotkania funkcję moderatora objął Paweł Jordan – ekspert w dziedzinie budowania zaplecza organizacji pozarządowych. W działaniu wzięło udział – spotkanie pierwsze: 13 trenerów i trenerek, spotkanie drugie: 24 trenerów i trenerek lub/i ekspertów i ekspertek w dziedzinie realizacji projektów strażniczych.

Zgodnie z założeniami projektu planowaliśmy zorganizowanie jednego spotkania. W toku realizacji projektu za konieczne uznaliśmy zorganizowanie kolejnego spotkania uzupełniającego. Nasza propozycja spotkała się z akceptacją ze strony JFK – sygnatura pisma JFK/PPr-DD-MRP/406-rm/45/07/840.

Pozostałe załączniki:

Załącznik 3 – lista obecności ze spotkania ekspertów - trenerów SLLGO, 12 – 14 stycznia 2007;

Załącznik 4 – lista obecności ze spotkania ekspertów - trenerów SLLGO, 23 – 25 lutego 2007;

2. Kurs dla 7 nowych potencjalnych Lokalnych Grup Obywatelskich (5*2dni)

5 marca 2007 rozpoczęliśmy rekrutację uczestników i uczestniczek do Szkoły Inicjatyw Strażniczych (SIS). Proces rekrutacji był dwuetapowy. W pierwszej kolejności prosiliśmy zainteresowane osoby o wypełnienie i przesłanie do dnia 27 marca 2007 formularza zgłoszeniowego (**Załącznik 10** – ankieta rekrutacyjna Szkoły Inicjatyw Strażniczych). W tym terminie wpłynęło do nas 40 zgłoszeń. Następnie – zgodnie z przyjętą procedurą – zaprosiliśmy wybrane osoby na bezpośrednią rozmowę, po to, by bliżej zapoznać się z ich sylwetkami oraz oczekiwaniami i motywacjami związanymi z uczestnictwem w projekcie (21 osób). Rekrutacja zakończyła się 1 kwietnia 2007. Na cykl szkoleniowy przyjęliśmy – przewidywaną we wniosku liczbę 15 osób z całej Polski.

Założeniem przyjętym w procesie rekrutacji było wyższe punktowanie reprezentacji dwuosobowych z każdej lokalizacji (bazując na doświadczeniu, że grupom opartym na jednym liderze jest o wiele trudniej prowadzić efektywne i długofalowe działania). Zdecydowaliśmy się na zakwalifikowanie 3 takich grup - z miejscowości Biała Rawska, Lublin oraz Niemce w cyklu szkoleniowym uczestniczyły po dwie osoby. Innymi, przyjętymi przez nas kryteriami wyboru były:

- zdiagnozowanie interesowania się działalnością strażniczą;
- spełnienie wymogów etycznych;
- posiadanie doświadczenia z zakresie szeroko rozumianych działań społecznych oraz zainteresowanie sferą życia publicznego.

Kwalifikacja kandydatów dokonywana była przez Komisję Rekrutacyjną złożoną z członkini Zarządu – Katarzyna Batko – Tołuć, koordynatorkę projektu oraz Teresę Bebak – liderkę Oświęcimskiej Grupy Obywatelskiej (**Załącznik 11** – protokół z Komisji Rekrutacyjnej Szkoły Inicjatyw Strażniczych).

Z zasadami rekrutacji i opisem wydarzenia można było zapoznać się na naszej stronie internetowej www.lgo.pl, w newsletterze naszego patrona medialnego www.ngo.pl, na stronie akcji „Masz głos, masz wybór”, w newsletterze Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych oraz Federacji Organizacji Służebnych MAZOWIA, na listach dyskusyjnych sieci SPLOT.

Zgodnie z harmonogramem Szkoła Inicjatyw Strażniczych przede wszystkim składa się z 5 spotkań szkoleniowych (5*3dni pobytu, 2 dni szkoleniowe - 14 godzin zegarowych szkoleń) oraz praktycznych działań wykonywanych przez uczestników SISu pomiędzy spotkaniami.

Sesje szkoleniowe odbyły się w następujących terminach:

I SESJA - 13/14/15 kwietnia 2007

"Idea i historia ruchu strażniczego w Polsce i na świecie /*watchdog*/"

II SESJA - 11/12/13 maja 2007

"Budowanie i organizacja Lokalnej Grupy Obywatelskiej"

III SESJA - 25/26/27 maja 2007

"Aspekty prawne w działalności Lokalnej Grupy Obywatelskiej oraz narzędzia monitoringu"

IV SESJA - 22/23/24 czerwca 2007

"Współpraca ze społecznością lokalną "

V SESJA - 13/14/15 lipca 2007

"Ku zmianie"

Miejszem przeprowadzenia wszystkich szkoleń było Centrum Konferencyjno – Szkoleniowe „Samopomoc Chłopska” w Miedzeszynie. Wybraliśmy ośrodek położony blisko Warszawy, ponieważ doświadczenie wskazuje, że z Warszawą istnieją najlepsze połączenia kolejowe i autobusowe. Postanowiliśmy, że z nowej dla nas grupie uczestniczek i uczestników trzeba zapewnić możliwie nieskomplikowaną logistykę związaną z dojazdem. Dlatego wysłaliśmy trzy zapytania o cenę do wspomnianego już Centrum Szkoleniowo-Konferencyjnego w Miedzeszynie; Ośrodek PLATON, Ośrodek ETOH. Pierwszy z nich okazał się najtańszą ofertą.

W harmonogramie sesje szkoleniowe miały rozpocząć się od lutego. Nie było to jednak możliwe ze względu na konieczność dopracowania koncepcji Szkoły Inicjatyw Strażniczych oraz zorganizowania drugiego spotkania w lutym. Stąd rekrutację rozpoczęliśmy w marcu, a sam cykl szkoleń w kwietniu. W naszej ocenie nie wpłynęło to jednak na przebieg projektu, zgodnie z przyjętym harmonogram to działanie skończyło się w lipcu.

Zakres tematyczny szkoleń – efektem kolejnych sesji szkoleniowych było przekazanie uczestnikom następującej wiedzy i umiejętności, oraz modelowanie następujących postaw czy standardów pracy (**Załącznik 13** – konspekty szkoleniowe Szkoły Inicjatyw Strażniczych):

Sesja I - podstawowe informacje dotyczące działalności organizacji strażniczych w Polsce i na świecie; podstawowe formy, metody i strategie działania, stosowane przez tzw. „watchdog organizations” (monitoring, rzecznictwo, animacja). Została także przekazana wiedza o elementarnych zasadach etycznych i standardach pracy „strażnika”.

Sesja II - wiedza i umiejętności posługiwania się uniwersalnymi narzędziami komunikacji interpersonalnej, jak i specyficznymi w działaniach Lokalnej Grupy Obywatelskiej (LGO). Przepracowanie takich zagadnień jak: role grupowe, fazy życia grupy, analiza potencjału LGO oraz budowanie jej "zaplecza".

Sesja III - zasady prowadzenia monitoringu oraz narzędzia monitoringu; elementarna wiedza o procedurach z zakresu dostępu do informacji publicznej; wskazówki o tym gdzie i co zastosować w swoim działaniu strażniczym; podstawowe przepisy prawa istotne dla działań monitorujących oraz informacja, gdzie szukać pozostałych przepisów prawa.

Sesja IV - prawne ramy współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi; praktyczne aspekty pracy ze społecznością lokalną; budowanie współpracy z otoczeniem, określenie potrzeb LGO, mapa zasobów lokalnych, stereotypy w postrzeganiu organizacji watchdogowych, wachlarz sposobów i kanałów upowszechniania informacji o działaniach LGO.

Sesja V - mechanizmy oraz etapy towarzyszące procesowi wprowadzania zmiany; zjawisko oporu oraz postaw, jakie ludzie mogą przyjmować wobec tego procesu. Część szkolenia została poświęcona komunikacji – jak mówić o swoich projektach, aby zachęcić innych do zaangażowania się oraz zminimalizować opór społeczności lokalnej.

Zajęcia z zakresu pracy LGO zostały przeprowadzone przez członków naszego zespołu trenerskiego (**Załącznik 12** – opisy profili trenerek i trenerów Szkoły Inicjatyw Strażniczych). W trakcie ostatniej sesji gościem była Grażyna Kopińska, dyrektorka Programu Przeciw Korupcji Fundacji im. Stefana Bąterego, pomysłodawczyni i koordynatorka pierwszych projektów szkoleniowych dla liderów Lokalnych Grup Obywatelskich.

Szkolenia prowadzone były metodami aktywnymi. Pomędzy poszczególnymi sesjami uczestnicy wykonywali zadania domowe, pozwalające w praktyce przetestować wiedzę i umiejętności nabyte w trakcie pracy warsztatowej.

Absolwenci kursu na koniec V sesji otrzymali certyfikaty uczestnictwa w Szkole LGO. Przyznany on został 14 osobom (jeden z uczestników był nieobecny na więcej niż jednej sesji szkoleniowej, co – zgodnie z zapisami Regulaminu Szkoły Inicjatyw Strażniczych uniemożliwiało mu otrzymanie ww. zaświadczenia)(**Załącznik 21** – Certyfikat ukończenia Szkoły Inicjatyw Strażniczych).

Zmiana zaakceptowana przez Fundusz Współpracy:* pierwotnie założyliśmy obecność superwizorów obserwujących pracę „młodych stażem” trenerów w trakcie interwencji lokalnych. W czasie spotkań planujących przebieg kursu dla liderów LGO eksperci stowarzyszenia doszli do konkluzji, że logiczniej i z większą korzyścią dla projektu będzie zaaranżowanie obecności superwizorów STOP na poszczególnych szkoleniach SIS. Zwróciliśmy się z pytaniem do FW o możliwość przesunięcia obecności superwizorów bez naruszania konstrukcji budżetu. Otrzymaliśmy odpowiedź akceptującą (sygnatura pisma 8210/JFK/PPT-DV/2006-TF2004/016-829.01.02.02/RM/45).

W trakcie całej Szkoły Inicjatyw Strażniczych przebieg sesji szkoleniowych był obserwowany przez 5 superwizorów i superwizorek STOPu. Prawie wszyscy trenerzy (z wyjątkiem sesji III) mieli możliwość usłyszenia informacji zwrotnej od dwóch superwizorów. Oprócz tego superwizorzy przygotowywali raporty podsumowujące pracę trenerów SIS – ich słabe i mocne strony, obszary do pracy.

Podczas całego czasu trwania projektu informacja o przedsięwzięciu i relacja z poszczególnych sesji szkoleniowych umieszczana była na stronie www.lgo.pl (zakładka *Lokalne Grupy Obywatelskie – wspólnoty na rzecz przejrzystości/ Szkoła Inicjatyw Strażniczych*). Na bieżąco upubliczniana była dokumentacja fotograficzna, w zakładce *galeria*. Na portalu www.ngo.pl pojawiły się dwa artykuły poświęcone wydarzeniom (daty ukazania się: 23 maja 2007 oraz 23 lipca 2007) (**Załącznik 25** – artykuł nr 1 poświęcony Szkole Inicjatyw Strażniczych „Będę strażnikiem, będę watchdogiem”; **Załącznik 26** - artykuł nr 2 poświęcony Szkole Inicjatyw Strażniczych, „Szkoła Inicjatyw Strażniczych, czyli podręczna skrzynka z narzędziami).

Pozostałe załączniki:

Załącznik 6 – Szkoła Inicjatyw Strażniczych – podstawowe informacje;

Załącznik 7 – Regulamin Szkoły Inicjatyw Strażniczych;

Załącznik 5 – ogłoszenie o naborze uczestników i uczestniczek na Szkołę Inicjatyw Strażniczych (także z portalu www.ngo.pl);

Załącznik 14 – lista obecności uczestników i uczestniczek Szkoły Inicjatyw Strażniczych – I SESJA – 13/14/15 kwietnia 2007, Miedzeszyn;

Załącznik 15 - lista obecności uczestników i uczestniczek Szkoły Inicjatyw Strażniczych – II SESJA - 11/12/13 maja 2007, Miedzeszyn;

Załącznik 16 - lista obecności uczestników i uczestniczek Szkoły Inicjatyw Strażniczych – III SESJA - 25/26/27 maja 2007, Miedzeszyn;

Załącznik 17 - lista obecności uczestników i uczestniczek Szkoły Inicjatyw Strażniczych – IV SESJA - 22/23/24 czerwca 2007, Miedzeszyn;

Załącznik 18 - listą obecności uczestników i uczestniczek Szkoły Inicjatyw Strażniczych – V SESJA - 13/14/15 lipca 2007, Miedzeszyn;

Załącznik 33 – zestaw materiałów szkoleniowych Szkoły Inicjatyw Strażniczych (segregator);

Załącznik 20 – wzór ankiety ewaluacyjnej Szkoły Inicjatyw Strażniczych;

Załącznik 24 – umowa patronacka z portal.ngo.pl;

3. Przeprowadzenie monitoringu przez początkujące LGO w swoich miejscowościach

Od terminu pierwszej sesji szkoleniowej nowe LGO były przygotowywane do przeprowadzenia w swojej miejscowości monitoringu niewielkiego obszaru funkcjonowania lokalnego samorządu. Działanie to obejmowało nie tylko zebranie i analizę określonych danych, ale także pozostałe elementy efektywnego i skutecznego działania.

Na kolejnych sesjach grupy otrzymywały do wykonania między innymi następujące zadania:

- SESJA I – opis zidentyfikowanego problemu lokalnego;
- SESJA II – opis strategii pozyskiwania nowych członków do grupy obywatelskiej;
- SESJA III – pozyskanie z Urzędu Miasta/ Gminy ostatniego Protokołu z Komisji Rewizyjnej w trybie dostępu do informacji publicznej;

Kolejne etapy procesu rozwoju i profesjonalizacji grup obywatelskich były szczegółowo omawiane w trakcie spotkań (jakie napotkali bariery, co okazało się proste, a co stanowiło problem, jak przedstawione założenia miały się do praktyki, co poprawili by w swoich działaniach). Dodatkowo każda grupa mogła zwrócić się o pomoc i radę do kompetentnego w danym zakresie trenera – animatora (w wyborze pomoc miała lista z profilami trenerów i trenerek SIS, rozdawana uczestnikom).

Załączniki:

Załącznik 23 – przykładowe podsumowanie „zadania domowego”, realizowanego przez uczestników pomiędzy sesjami.

4. Interwencje lokalne

We wniosku zwracaliśmy uwagę, że pod koniec 2006 roku powstanie raport z ewaluacji pilotażowego projektu interwencji lokalnych. Ewaluacja ta pozwoliła nam uzupełnić zapisy umieszczone we wniosku poprzez poprawienie funkcjonujących rozwiązań. Cele interwencji lokalnych zostały zdefiniowane w następujący sposób:

1. zwrócenie uwagi opinii publicznej/ ważnych podmiotów lokalnych na kwestie poruszane w pracy społecznej LGO i pośrednio – na rolę LGO w środowisku lokalnym;
2. zapoznanie przedstawicieli lokalnych instytucji, organizacji i innych istotnych osób ze specyfiką organizacji strażniczych oraz – optymalnie – rozpoczęcie współpracy we wspólnych obszarach;
3. wzmocnienie wizerunku LGO w społeczności lokalnej.

Założeniem interwencji lokalnych jest powstawanie modelowej LGO – czyli takiej, która zarówno potrafi przeprowadzić pełny monitoring, ale i zaplanować swoją działalność w oparciu o wytyczne planowania strategicznego oraz przekonać społeczność lokalną do wsparcia ich inicjatyw.

Biorąc pod uwagę wnioski płynące z ewaluacji zaplanowaliśmy 3 podstawowe elementy tego działania lokalnego:

- **Spotkanie planujące najbliższy okres działania LGO (w tym m.in. debatę lokalną)**

Planowanie strategiczne wiąże się z pracą nad komunikacją pomiędzy członkami LGO, omówieniem i stworzeniem zasad współpracy w grupie oraz zdefiniowaniem (lub redefiniowaniem) swojej misji i określeniem krótko-

długoterminowych celów, obszarów działania i kroków temu służących. Ustalenie ogólnego, ramowego planu działania na najbliższy czas, przy wsparciu facylitatora. Ponadto celem tego działania jest wprowadzanie do praktyki LGO efektywnych form pracy - cykliczne spotkania „zespołu” oraz systemowe planowanie swoich zamierzeń w miejsce pospolitego ruszenia „od akcji do akcji”.

- **Spotkanie „tematyczne” - przedstawienie siebie/ swojego projektu społeczności lokalnej.**

Spotkanie takie w formie dyskusji jest skupione wokół istotnego – z punktu widzenia społeczności lokalnej – tematu. Może być to także zainicjowanie w gminie/ mieście dyskusji o przejrzystości. Może być to przedstawienie ludziom idei i form działania inicjatyw strażniczych oraz zachęta do zaangażowania się lub wsparcia pomysłu.

Z tej oferty skorzystały 2 LGO – Chocianowska Grupa Obywatelska oraz Bukowieńska Grupa Obywatelska. W Chocianowie spotkanie odbyło się 6 października pod nazwą „Budżet gminy to mieszkańcy”. Zgromadziło ono ponad 40 mieszkańców Chocianowa i okolicznych miejscowości. Wątkami przewodnimi spotkania było: udział mieszkańców we współzrządzeniu gminą, kontrola obywatelska, zjawisko korupcji w jednostkach samorządu terytorialnego, praktyczne przykłady podjętych działań obywatelskich w tym zakresie. Swoją prezentację w trakcie spotkania przedstawił pracownik SLLGO - prawnik stowarzyszenia, działający w ramach Pozarządowego Centrum Dostępu do Informacji Publicznej.

Planowanie strategiczne w tej grupie zgromadziło 6 osób. Odbyło się oni 27 października w Ostaszowie.

Bukowieńska Grupa Obywatelska swoją debatę, poświęconą monitoringowi procesu budżetowego zaplanowała na 26 października. Była ona moderowana przez członkinię Oświęcimskiej Grupy Obywatelskiej, jednym z panelistów był koordynator projektu „Laboratorium Monitoringu Budżetu”. Na zaproszenie odpowiedziało 15 osób – pracownicy urzędu, radni, prasa oraz mieszkańcy.

Planowanie strategiczne zostało przeprowadzone w gronie dwóch osób w dniu 28 października.

- **Powstanie materiału promocyjnego LGO – ulotka**

Na realizację tego zadania zdecydowały się 3 grupy obywatelskie – Chocianowska, Ostródzka oraz Bukowieńska. Projekty ulotek w załączeniu.

5. Promocja i informacja na temat tego, na czym polegają działania strażnicze i dobre rządy lokalne.

Rozpowszechnianie informacji odbywało się za pośrednictwem naszej strony internetowej www.lgo.pl oraz portalu organizacji pozarządowych www.ngo.pl. Tematyka ta była także poruszana na wszystkich lokalnych jak i ogólnopolskich spotkaniach i debatach. W tym celu powstały także projektu ulotek poszczególnych grup, które będą dystrybuowane po zakończeniu projektu.

Załączniki:

Załącznik 27 - lista obecności uczestników i uczestniczek spotkania ewaluacyjnego Szkoły Inicjatyw Strażniczych, 21 – 23 września 2007;

Załącznik 28 – sprawozdanie ewaluacyjne cyklu szkoleniowego Szkoła Inicjatyw Strażniczych;

Załącznik 29 – lista obecności z planowania strategicznego Chocianowskiej Grupy Obywatelskiej, 27.10.2007, Ostaszów;

Załącznik 30 – sprawozdanie z planowania strategicznego Bukowieńskiej Grupy Obywatelskiej, 28.10.2007, Bukowno;

Załącznik 31 – projekty ulotek 3 grup obywatelskich – Chocianowskiej, Bukowieńskiej oraz Ostródzkiej;

2. INFORMACJE O OSIĄGNIĘTYCH CELACH PROJEKTU

Należy przedstawić w jakim stopniu oraz w jaki sposób zrealizowano cele (ogólny i szczegółowe), które Beneficjent zdefiniował w cz. 1.5 wniosku o udzielenie dotacji. Ponadto, należy przedstawić sposób ewaluacji projektu (por. wniosek cz. 1.8 d, e, g) – jego działań i efektów. Jeżeli zakres osiągniętych celów odbiega od zaplanowanego, to należy to podać przyczyny zaistniałej sytuacji.

Głównym celem projektu jest zwiększenie ilości oraz jakości inicjatyw strażniczych działających na poziomie lokalnym.

Cel ten zakładał rozwinięcie i realizację pełnego systemu wsparcia dla grup i organizacji chcących rozpocząć działalność strażniczą na rzecz dobrych i przejrzystych rządów lokalnych. Cel ten został zrealizowany poprzez:

- przygotowanie i zrealizowanie całościowego kursu, pogłębiającego wiedzę i umiejętności uczestników na temat technik i standardów monitoringu, pracy zespołu monitorującego oraz szeregu zagadnień związanych z funkcjonowaniem w społeczności lokalnej i efektywnych działań na rzecz zmiany (wprowadzania założeń z monitoringu w praktykę działania samorządów lokalnych);
- pomoc grupom w realizacji zadań praktycznych – przeprowadzenie przez nowe grupy strażnicze monitoringu niewielkiego obszaru funkcjonowania samorządu – monitoring prawa dostępu do informacji publicznej;
- przeprowadzenie interwencji lokalnych, czyli zainicjowanie działań w środowisku lokalnym. Interwencje zawierały planowanie strategiczne grupy oraz debatę dzięki której grupa zaprezentowała swoją działalność oraz istnienie społeczności lokalnej. Jako element rozpowszechniania występuje tu zaprojektowanie i mająca nastąpić w tym roku dystrybucja ulotek promujących grupę.

Naszym celem długoterminowym jest powstanie ogólnopolskiego ruchu strażniczego działającego na rzecz dobrych i przejrzystych rządów lokalnych, wolnych od patologii – w ramach których wprowadza się mechanizmy przeciwdziałające korupcji. Będzie to możliwe poprzez narzucenie nowym grupom pewnych standardów pracy LGO, wypracowanych w trakcie pierwszych dwóch spotkań planujących. Projekt opiera się na wielomiesięcznym procesie edukacyjnym – w trakcie sesji uczestnicy zdobywali wiedzę i umiejętności efektywnego działania na poziomie lokalnym. Następnie mieli okazję przetestować tę wiedzę dzięki modułowi wsparcia lokalnego. Wielokrotne spotkania pozwoliły także zintegrować się grupie. Jest to widoczne – absolwenci kontaktują się między sobą oraz sami zwracają się o pomoc i wsparcie doświadczonych członków SLLGO. O satysfakcji ze strony osób biorących udział w SIS wnioskujemy także z faktu, że chętnie włączają się one w nowe działania oraz są z nami w kontakcie.

Dzięki tym staraniom możliwa jest realizacja także pozostałych celów szczegółowych:

1. rozwijanie sieci Lokalnych Grup Obywatelskich (LGO);
2. tworzenie i implementowanie wspólnych standardów działania w oparciu o dobrą praktykę istniejących Lokalnych Grup Obywatelskich oraz wiedzę ekspertów – standardy te obejmują zarówno etap monitoringu jak i działania (akcje, kampanie) na rzecz poprawy jakości funkcjonowania samorządu;

3. stworzenie oferty szkoleniowej dla osób zainteresowanych powieleniem modelu Lokalnej Grupy Obywatelskiej;
4. danie członkom nowych LGO narzędzi do monitoringu, przekazanie im wiedzy i umiejętności monitoringu oraz sprawdzenie przez superwizorów w jaki sposób zostały one użyte;
5. zdobycie przez nowe LGO umiejętności efektywnego działania w społeczności lokalnej;
6. zdobycie przez wybrane nowe oraz już działające LGO podstaw budowania swojej niezależności finansowej od lokalnych funduszy publicznych;
7. wzmocnienie istniejących inicjatyw poprzez lokalne interwencje prowadzące do budowanie poczucia, że różni aktorzy na lokalnej scenie muszą współpracować na rzecz zmiany i brać odpowiedzialność za to, jak funkcjonują rządy w gminie;
8. rozwijanie potencjału istniejących inicjatyw poprzez uczenie się od siebie i zdobycie umiejętności przekazywania zdobytych doświadczeń;
9. ujednocianie i upraszczanie języka, jakim mówi się o dobrych rządach, przejrzystości, kontroli społecznej, tak aby był on zrozumiały dla mieszkańców.

Ewaluacja była nieodłącznym elementem projektu. Zarówno na początku, jak i na końcu odbyły się spotkania o charakterze ewaluacyjnym. Pierwsze dwa spotkania, noszące nazwę „spotkania trenerów – ekspertów, w celu stworzenia programu kursu dla nowych Lokalnych Grup Obywatelskich” opierały się na doświadczeniach kursów prowadzonych w tym zakresie przez Fundację im. Stefana Batorego. Ostatnie spotkanie ewaluacyjne zgromadziło zarówno trenerów, jak i absolwentów SIS. Umożliwiło to bezpośrednio przekazanie cennych informacji, które znacznie wpłynęły na obecny kształt modelu szkoleniowego.

Na każdej sesji szkoleniowej SIS osoby uczestniczące wypełniały ankietę szkoleniową. Była to informacja zwrotna, dotycząca programu szkolenia dla liderów oraz interwencji lokalnych, poziomu prowadzenia zajęć przez animatorów oraz poziomu organizacyjnego szkoleń. Ankiety zostały przeanalizowane i podsumowane na zamykającym spotkaniu ewaluacyjnym. Niektóre z sugestii uczestników – wyrażone zarówno bezpośrednio w trakcie tzw. rundek zamykających sesje, jak i te napisane w ankiecie – były przekazywane kolejnym trenerom. W miarę możliwości zmieniali oni organizację bądź treści swoich sesji.

Oceny sposobu prowadzenia szkoleń przez animatorów dokonali superwizorzy rekomendowani przez Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP. Omawiali oni z trenerami warsztat pracy w trakcie bezpośrednich spotkań. Z ich pracy powstały także raporty superwizyjne. Informacje te są dla nas wytycznymi do modułu rozwoju zespołu trenerskiego.

Postępy w realizacji projektu oraz podsumowania wykonanych zadań były przedmiotem spotkań całego zespołu SLLGO w trakcie cotygodniowych zebrań.

3. PORÓWNANIE ZAKŁADANYCH I FAKTYCZNIE OSIĄGNIĘTYCH REZULTATÓW

Należy odnieść się zarówno do rezultatów policzalnych, jak i niepoliczalnych, które zostały wymienione we wniosku o udzielenie dotacji w cz. 2.1 i 2.2. Porównanie zakładanych i faktycznie osiągniętych rezultatów należy przedstawić w przejrzysty sposób, najlepiej w formie tabeli (jedna kolumna przedstawia założone, druga - uzyskane wyniki). Jeżeli osiągnięte rezultaty były niższe, niż planowane, to należy to zwięźle wyjaśnić (najlepiej w kolejnej kolumnie), a tak-

że wziąć ten fakt pod uwagę w części raportu poświęconej samoocenie realizacji projektu.

Rezultaty policzalne:

- powstał 1 program szkolenia dla nowych grup strażniczych;
- przeszkoleni zostali członkowie i członkinie 12 potencjalnych LGO, 15 osób;
- powstało 12 inicjatyw strażniczych, których członkowie zostali przygotowani do zainicjowania działalności w swoim miejscu zamieszkania;
- powstało 7 raportów z lokalnych monitoringów oraz w 12 lokalizacjach grupy miały możliwość zweryfikowania narzędzi i techniki monitoringu oraz działania rzeczniczego w praktyce;
- przeprowadzone zostały 2 interwencje lokalne (2 planowania strategiczne, 2 spotkania lokalne);
- w 2 nowych gminach podjęte zostały działania na rzecz zwiększenia przejrzystości i praworządności życia publicznego;
- w działaniach interwencyjnych wzięło udział około 55 mieszkańców, lokalnych liderów opinii, samorządowców i członków LGO;
- w 2 gminach pracownicy samorządowi zapoznają się z specyfiką działań organizacji strażniczych;
- w 12 gminach w wyniku działań kontroli obywatelskiej zwiększyła się przejrzystość działań administracji samorządowej i świadomość nałożonych przez prawo obowiązków względem informowania obywateli o swoich działaniach;
- powstały projekty materiałów promocyjnych 3 LGO;
- powstały plany działania i rozwoju 2 LGO;
- ukazały się 2 artykuły o działaniach strażniczych na portalu www.ngo.pl;
- przeprowadzona została 1 szczegółowa ewaluacja końcowa, w celu usprawnienia kluczowych elementów projektu – programu i przebiegu kursu dla nowych grup, zadań praktycznych – monitoringu oraz schematu interwencji lokalnych;
- sieć organizacji strażniczych zwiększyła się o 12 nowych grup o charakterze strażniczym;

Rezultaty niepoliczalne:

- W wyniku realizacji projektu chętne do zainicjowania działań strażniczych grupy otrzymały pełną ofertę szkoleniową, wraz z możliwością przeprowadzenia działań praktycznych. Została im przekazana niezbędna wiedza i umiejętności dotycząca poprawy standardów życia publicznego: od czynników konstytuujących dobrą pracę w zespole, poprzez monitoring i działania na rzecz osiągnięcia zaleceń wynikających z monitoringu.
- 0 stworzona została **oferta dla osób zainteresowanych powielaniem modelu Lokalnej Grupy Obywatelskiej**;
 - 0 powstał **program kursu dla liderów LGO** opierający się na doświadczeniach i dobrych praktykach już istniejących w Polsce oraz uwzględniający konieczność podjęcia szeregu działań praktycznych;
 - 0 w wyniku interwencji lokalnych w działania włączyli się inni partnerzy – potencjał społeczności lokalnych został wykorzystany;

- o zwiększyły się kompetencje lokalnych autorytetów i organizacji pozarządowych oraz władz samorządowych w zakresie omawianej problematyki - zwiększenie szansy na sukces realizowanych lokalnych projektów oraz projektów realizowanych we tych lokalizacjach w przyszłości;
- o przetestowane oraz poprawione zostały standardy i metody pracy **zespołu animatorów** – praktyków posiadających doświadczenie w działalności strażniczej;
- o utrwalony i usprawniony został **model działań interwencyjnych**;
- o rozwinięta została **sieć inicjatyw strażniczych**, zarówno pod względem liczebności, jak też pod względem lepszego umocowania w lokalnych społecznościach i ujednoczenia metod i standardów działań LGO.
- o rozwinęły się wzajemne kontakty zarówno pomiędzy członkami – absolwentami Szkoły Inicjatyw Strażniczych, jak i pomiędzy nimi a doświadczonymi grupami obywatelskimi. Kontakty te mają dwa wymiary – z jednej strony wymiana wiedzy i doświadczenia, z drugiej – budowanie wspólnej tożsamości i więzi wewnątrz ruchu strażniczego (poczucie, że organizacje strażnicze tworzą wspólne środowisko, a LGO nie działają pojedynczo tylko w ramach większego ruchu). Przyczyni się to do podejmowania przez LGO bardziej odważnych i szerszych działań na rzecz dobrych rządów w lokalnych społecznościach.
W przypadku Bukowna wymiana ta przybrała szczególnie zaawansowany charakter – liderka chcąc uniknąć konfliktu interesów związanych z monitorowaniem obietnic wyborczych, zwróciła się z prośbą o przeprowadzenie monitoringu do Katowickiej Grupy Obywatelskiej. Dzięki takiemu wsparciu projekt jest w trakcie realizacji.
- o dzięki stopniowemu rozbudowywaniu LGO powstały nowe projekty monitoringowe realizowane przez LGO (w 6 nowych LGO prowadzony jest projekt monitoringu systemu informacji urząd – obywatele oraz procesu współtworzenia przez mieszkańców budżetu gminy/ miasta);
- o wzmocniona została wszelka inicjatywa na rzecz przejrzystości poprzez powstanie zestawu dobrych praktyk;
- o wzmocnił się i rozwinął liczebnie ruch strażniczy w Polsce;
- o w dalekiej perspektywie obniży się poziom korupcji i zjawisk korupcyjnych, takich jak nepotyzm, klientelizm czy konflikt interesów;
- o przy okazji szkoleń dla grup **ujednoczony i uproszczony został język**, jakim mówi się o dobrych rządach, przejrzystości, kontroli społecznej, tak aby był on zrozumiały dla mieszkańców.

4. INFORMACJA O MOŻLIWOŚCI KONTYNUACJI PROJEKTU

Należy odnieść się do planów i możliwości przedstawionych w cz. 2.3 i 2.4 wniosku.

Projekt został przez członków Stowarzyszenia zdefiniowany jako jeden z trzech kluczowych. W założeniu będzie w przyszłości kontynuowany w innych lokalizacjach, będzie obejmował coraz większą liczbę nowych inicjatyw i grup.

Ponieważ kładziemy duży nacisk na jakość oferty szkoleniowej oraz budowanie własnego zaplecza szkoleniowego – zarówno w tym projekcie, jak w kolejnych skupiamy się na rozwoju wiedzy i umiejętności zespołu trenerek i trenerów SIS. Dzięki uwagom superwizorów obecnych w trakcie wszystkich sesji SISu w styczniu 2008 roku przeprowadzone zostaną konkretne szkolenia doskonalące dla trenerów, które skupią się na poprawie słabych punktów zespołu (tematyka spotkań to metody szkoleniowe oraz facylitacja). Spotkanie ewaluacyjne

pozwoiliło nam nadać cyklowi edukacyjnemu większą spójność, poprawić zawartość treści poszczególnych sesji oraz usprawnić przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi trenerami a koordynatorką.

W założeniu projekt miał też rozwinąć lokalny potencjał grup, ich jakość działania oraz widoczność w środowisku lokalnym. Oceniamy, że zadanie to zostało zrealizowane. Dzięki własnym pomysłom oraz włączeniu się w projekty koordynowane przez Stowarzyszenie część grup kontynuuje swoją działalność. Także planowania strategiczne, w których do końca roku finalnie wezmą udział 4 nowe grupy obywatelskie, pozwolą na prowadzenie stałej i regularnej działalności strażniczej. Jako sukces traktujemy także pojawianie się na naszych szkoleniach nowych osób włączonych w projekty grup (np. na szkoleniu poświęconym monitoringowi konsultacji budżetowych w Krakowie pojawiły się dwie nowe osoby z dwóch grup. Z jedną – z Chocianowskiej Grupy Obywatelskiej – utrzymujemy równie częsty kontakt co z liderką. Świadczy to o tym, że uczestnicy kursu potrafią propagować idee kontroli obywatelskiej oraz włączać nowe osoby w aktywność społeczną.

Przeniesienie ciężaru działań na poziom lokalny pozwoliło grupom zaistnieć w środowisku oraz przetestować swoje umiejętności monitoringowe i organizacyjne. Debaty dotyczące działań strażniczych odbywają się w nowych lokalizacjach zarówno w ramach niniejszego projektu (Chocianów, Bukowno), jak i jako element „Laboratorium Monitoringu Budżetu” (Lublin, Biała Rawska) oraz „Tygodnia Informacji Publicznej” (Lublin, Biała Rawska).

Realizacja projektu pozwoliła nam zebrać nasze dotychczasowe doświadczenia i ustrukturyzować je. Powstał model, który w kolejnych latach będzie podlegał ewolucji i poprawie. Zasadnicze elementy projektu – Szkoła Inicjatyw Strażniczych oraz wsparcie na poziomie lokalnym oraz budowanie zaplecza trenerskiego pozostaną niezmiennione.

Dzięki otrzymaniu dofinansowania ze środków Funduszu dla Organizacji Pozarządowych możliwe jest kontynuowanie i rozwijanie idei Szkoły Inicjatyw Strażniczych w roku 2008. Nowymi elementami są dwa szkolenia doskonalące dla trenerów oraz wydanie podręcznika trenerskiego.

5. RELACJA Z DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z PROMOCJĄ PROJEKTU, W TYM NT. SPOSOBU INFORMOWANIA O ŹRÓDLE FINANSOWANIA PROJEKTU

Należy przedstawić informacje nt. działań promujących projekt (odwołując się do załączonych materiałów) oraz o sposobach informowania o źródle jego finansowania – zgodnie z Art. 6 „Postanowień ogólnych” umowy finansowej oraz założeniami przedstawionymi w cz. 1.7 wniosku.

Promocja projektu oraz organizowanych w jego ramach wydarzeń odbywała się przede wszystkim poprzez informacje umieszczane na stronach internetowych. Na stronie stowarzyszenia www.lgo.pl (zakładka *Lokalne Grupy Obywatelskie – wspólnoty na rzecz przejrzystości/ Szkoła Inicjatyw Strażniczych*) na bieżąco pojawiały się relacje z poszczególnych sesji Szkoły Inicjatyw Strażniczych. Ponadto – dzięki zawarciu umowy patronackiej – mieliśmy możliwość publikowania informacji o przebiegu tego wydarzenia w widocznym miejscu witryny www.ngo.pl, w dziale *patronaty*. Na niniejszej stronie przez okres dwóch tygodni internauci mogli zapoznać się z ideą projektu oraz specyfiką zajęć SISu (daty ukazania się: 23 maja 2007 oraz 23 lipca 2007) (**Załącznik 14** – artykuł pt. „Będę strażnikiem, będę watchdogiem”; **Załącznik 15** - artykuł pt. „Szkoła Inicjatyw Strażniczych, czyli podręczna skrzynka z narzędziami).

Na etapie rekrutacji informację o Szkole Inicjatyw Strażniczych umieściliśmy na naszej stronie internetowej www.lgo.pl, w newsletterze naszego patrona me-

dialnego www.ngo.pl, na stronie akcji „Masz głos, masz wybór”, w newsletterze Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych oraz Federacji Organizacji Służebnych MAZOWIA, na listach dyskusyjnych sieci SPLOT. Otrzymywaliśmy także informacje, że ogłoszenie to było umieszczane na innych stronach internetowych (**Załącznik 9** – ogłoszenie o SIS z innych stron, na których ukazywała się informacja o tym przedsięwzięciu).

Informacje o debatach zorganizowanych w ramach komponentu interwencji lokalne były umieszczane w lokalnych serwisach informacyjnych (strona Urzędu Miasta, strony lokalnych organizacji) oraz za pomocą bezpośrednich zaproszeń (z naszych doświadczeń wynika, że w miastach poniżej 50 000 jest to najbardziej efektywna forma promowania wydarzeń).

Na wszystkich dokumentach związanych z realizacją tego przedsięwzięcia (ogłoszenia o Szkole Inicjatyw Strażniczych, relacje na stronach internetowych, listy obecności, ankiety ewaluacyjne, materiały szkoleniowe, projekty ulotek, oznaczenie na drzwiach sal szkoleniowych, w których odbywały się zajęcia) umieszczone było logo sponsora, łącznie z formułą „Finansowane ze środków Unii Europejskiej”.

6. SAMOCENA REALIZACJI PROJEKTU

Należy przedstawić ocenę przebiegu realizacji projektu, zgodności realizacji z założonym harmonogramem, funkcjonowania partnerstwa (jeśli dotyczy), zaangażowania wolontariuszy, etc. Jeżeli miały miejsce jakiegokolwiek odstępstwa od planów przedstawionych we wniosku, należy ocenić ich wpływ na osiągnięcie założonych celów i rezultatów. Na koniec konieczne jest podsumowanie doświadczeń zdobytych przez Beneficjenta w trakcie realizacji projektu pod kątem przyszłych przedsięwzięć.

W projekcie wprowadziliśmy trzy zasadnicze zmiany, względem założeń na etapie pisania wniosku:

- dla zachowania jakości cyklu szkoleniowego konieczne okazało się zorganizowanie drugiego spotkania planującego przebieg Szkoły Inicjatyw Strażniczych;
- w wyniku uzasadnionych sugestii grupy trenerów zdecydowaliśmy się zaprosić superwizorów – nie jak pierwotnie zakładaliśmy – w trakcie interwencji lokalnych, ale we wcześniejszym module, czyli na szkolenia SISu;
- mniej grup zgłosiło zapotrzebowanie na realizację programu interwencji lokalnych w czasie trwania niniejszego projektu. Z oferty tej jak dotychczas w pełni skorzystały 2 grupy obywatelskie (planowanie strategiczne, debata ze społecznością lokalną oraz projekt ulotki) (zakładano 4 LGO), kolejna opracowała swoją ulotkę. Nie oznacza to braku „popytu” na podobne działania – inne 2 grupy obywatelskie będą uczestniczyć w planowaniu strategicznym na przełomie tego roku, 3 LGO są w trakcie pracy nad ulotką. Możemy na tej podstawie wysunąć wniosek, że na ten moduł należy poświęcić w kolejnych projektach więcej czasu. Stowarzyszenie przeżywa aktualnie dynamiczny rozwój i oferta działań adresowanych do LGO znacznie się poszerzyła. Członkowie tych inicjatyw obywatelskich angażują się w wiele projektów i często najzwyczajniej brakuje im czasu, aby realizować kolejne zadania. Z tego także powodu do sprawozdania zamieszczamy projekty ulotek, które zostaną wydrukowane – razem z pozostałymi w grudniu br. Wynika to także z naszych ustaleń z drukarnią, która zaoferowała atrakcyjną ofertę

druku niniejszych ulotek pod warunkiem zbiorczego przesłania wszystkich 6 projektów. Nie wpływa to jednak na obniżenie jakości realizowanych działań. W żadnym stopniu nie jest to także związane z założeniami finansowymi, ponieważ pozycja „druk ulotek” nie znajduje się w projektowanym budżecie. Zadane to jest realizowane w innych środkach.

Warto także odnieść się do raportu ewaluacyjnego z interwencji lokalnych, realizowanych w 2005 roku. Zgodnie z naszą uwagą we wniosku – jego zapisy nie mogły być nam znane, ponieważ raport powstawał już po złożeniu niniejszego wniosku. Rekomendacje sformułowane w wyniku tej ewaluacji zostały wprowadzone do projektu. Główna zmiana polegała na zaniechaniu próby budowania koalicji lokalnej (potrzeba na to o wiele więcej czasu, niż jedno spotkanie. Cel był nierealny, zatem przeformułowaliśmy go na rozpoczęcie współpracy z poszczególnymi ważnymi partnerami lokalnymi oraz budowanie swojego wizerunku w otoczeniu społecznym).

W projekcie występowały również niewielkie przesunięcia czasowe, nie wpływające jednak na prawidłowy przebieg oraz jakość projektu.

Podsumowując projekt oceniamy jako udany. Świadczy o tym ilość nowych grup, z którymi jesteśmy w stałym kontakcie (około 2/3 z nich), ich zaangażowanie w inne projekty Stowarzyszenia (6 nowych Grup Obywatelskich uczestniczy przykładowo w projekcie Laboratorium Monitoringu Budżetu), rozwój tych grup (obserwowany w trakcie wizyt lokalnych, ale także widoczny poprzez pojawianie się nowych osób na ogólnopolskich szkoleniach) oraz zgłaszanie nam swoich pomysłów na działania lokalne.

Niewątpliwie projekt ten jest kluczowy dla Stowarzyszenia. Pozwolił nam stworzyć solidne fundamenty niezbędne do budowania ruchu strażniczego w Polsce. Opracowany przez nas model działania będzie wykorzystywany i ulepszany w kolejnych edycjach programu Szkoły Inicjatyw Strażniczych. Najbliższa rozpoczyna się w grudniu bieżącego roku (finansowanie ze środków Funduszu dla Organizacji Pozarządowych). Zostaną do niej wprowadzone wnioski ze spotkania ewaluacyjnego, zrealizowanego w ramach sprawozdawanego projektu. Grupy trenerów już aktualnie pracują nad ulepszonymi konspektami szkoleniowymi. Na podstawie wniosków z superwizji przeprowadzone zostaną dwa szkolenia podnoszące kompetencje zespołu trenerskiego SIS. Zostanie także wydany podręcznik szkoleniowy.